

Hemşirelik Öğrencilerinin Empati Düzeyi ile Mahremiyet Bilinci Arasındaki İlişki ve Etkileyen Faktörler

The Relationship Between Level of Empathy and Privacy Consciousness of Nursing Students and Affecting Factors

Özge BULDAN^a, Sümeyye ARSLAN^a

^aPamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları ABD, Denizli, TÜRKİYE

ÖZET Amaç: Hemşirelik öğrencilerinin mahremiyet bilinciyle empati düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemektir. **Gereç ve Yöntemler:** Çalışma, Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinde 3 Şubat 2020-13 Mart 2020 tarihleri arasında tanımlayıcı ilişki arayıcı tipte yapılmıştır. Veriler toplama formu olarak 649 öğrenciyi, Kişisel Bilgi Formu, Mahremiyet Bilinci Ölçeği, Temel Empati Ölçeği kullanılmıştır. **Bulgular:** Araştırmadaki öğrencilerin yaş ortalaması 20,49±1,44 ve %81,0'ı kadındır. Öğrencilerin Mahremiyet Bilinci Ölçeği toplam puan ortalaması 3,43±0,40, alt boyutlarında kendine ait mahremiyet bilinci 4,45±0,72, başkaları için mahremiyet bilinci 3,09±0,50 ve başkalarının mahremiyetini sürdürmek için davranışlar 2,52±0,62 puan olarak bulunmuştur. Öğrencilerin Temel Empati Ölçeği toplam puanı 60,22±6,59, alt boyutlarında, duygusal empati 30,64±4,94, Bilişsel Empati 29,58±3,13 olarak belirlenmiştir. Başkaları için mahremiyet bilinci alt boyutunun puan ortalaması, duygusal empati alt boyutu ve Temel Empati Ölçeği toplam puanı 3. sınıflarda diğer sınıflara göre daha yüksek saptanmıştır (p<0,05). Almış olduğu etik eğitimini yeterli bulan öğrencilerin, kendine ait mahremiyet bilinci alt boyut puan ortalamasının daha yüksek olduğu, başkalarının mahremiyetini sürdürmek için davranışlar alt boyut puan ortalamasının daha düşük olduğu saptanmıştır (p<0,05). Öğrencilerin Mahremiyet Bilinci Ölçeği ve Temel Empati Ölçeği puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (p<0,01). **Sonuç:** Hemşirelik öğrencilerinin Mahremiyet Bilinci Ölçeği toplam puan ortalaması orta düzeyde, kendine ait mahremiyet bilinci alt boyutunda yüksek düzeyde, başkaları için mahremiyet bilinci alt boyutunda orta düzeyde, başkalarının mahremiyetini sürdürmek için davranışlar alt boyutu düşük olarak bulunmuştur.

ABSTRACT Objective: This study was conducted for the purpose of determining to the relationship between nursing students' privacy awareness and empathy levels. **Material and Methods:** The study was carried out as a descriptive and correlational study with nursing students studying at Pamukkale University, Faculty of Health Sciences between 3 February and 13 March 2020. The data of the study were collected to 649 students by using Personal Information Form, Privacy Consciousness Scale and Basic Empathy Scale. **Results:** It was determined that age average of the nursing students who were included in the study was 20.49±1.44 years and (81.0%) of them were female. In the study, it was found that the nursing students'total Privacy Consciousness Scale score average was 3.43±0.40, the nursing students' Privacy Consciousness for the Self score average 4.45±0.72, Privacy Consciousness for Others score average 3.09±0.50 and Behaviors to Maintain the Privacy of Others 2.52±0.62. The total score of the nursing students' Basic Empathy Scale was determined as 60.22±6.59, its subscales were Emotional Empathy 30.64±4.94, and Cognitive Empathy score 29.58±3.13. It was determined Privacy Consciousness for Others score average was higher in third grade students (p<0.05). It was determined that Privacy Consciousness for the Self subscale score average, Emotional Empathy subscale score average and Basic Empathy Scale scores were higher and Behaviors to Maintain the Privacy of Others subscale score average was lower in students who find their ethics education sufficient (p<0.05). A significant correlation was found between nursing students' Privacy Awareness Scale and Basic Empathy Scale scores (p<0.01). **Conclusion:** The total score average of the nursing Students' Privacy Consciousness Scale was found to be intermediate level, Privacy Consciousness for the Self subscale score level was high, Privacy Consciousness for Others subscale score average, and the Behaviors to Maintain the Privacy of Others subscale score was low.

Anahtar Kelimeler: Eğitim; empati; etik; hemşirelik; mahremiyet

Keywords: Education; empathy; ethics; nursing; privacy

Hemşirelerin, hastaları doğru ve tarafsız bir şekilde anlayıp, gereksinimlerini belirleyebilmesi ve olumlu sonuçlar elde edebilmesi empati yeteneğiyle ilişkilidir.¹

Çünkü yardım edebilmek için bireye ulaşmak, ona değer vermek, bireyi anlamaya çalışmak, onunla ilgilenmek ve ona güven vermek oldukça önemlidir.²

Correspondence: Özge BULDAN

Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları ABD, Denizli, TÜRKİYE/TURKEY

E-mail: obuldan@pau.edu.tr



Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences.

Received: 11 Jul 2020

Received in revised form: 27 Dec 2020

Accepted: 08 Feb 2021

Available online: 02 Mar 2021

2146-8893 / Copyright © 2021 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Empati, bireyin karşısındaki kişinin yerine kendisini koyarak, olay veya duruma o kişinin gözünden bakması, yaşadığı muhtemel duygu ve düşünceleri anlaması, hissetmesi ve bunu karşısındakine iletmesidir.¹ Empatinin, bilişsel ve duygusal olmak üzere 2 alt bileşeni vardır. Bu bileşenlerinden biri olan bilişsel empati, bireyin düşüncelerini “anlamak”, duygusal empati ise kişinin duygularını “hissetmek” olarak ifade edildiği görülmektedir.³

Empati becerisinin etkili kullanımı sayesinde, hastanın durumunu ve tedaviyi kabullenmesi, hastanın gereksinimlerine uygun hemşirelik girişimlerinin planlanması kolaylaşmakta, hasta memnuniyeti ve bakım kalitesi de artmaktadır.¹ Literatürde etkili iletişim tekniklerinin kullanılmasının, hastanın kendini değerli hissetmesine, stres düzeyinde azalmaya, durumuna uyumunun kolaylaşmasına, hastanede yatış süresinin kısalmasına katkı sağladığı belirtilmektedir.⁴ Ayrıca empatik yaklaşımın, hastalarla beraber hemşirelere de mesleki doyum sağlamada etkili olduğu belirtilmektedir.⁵ Empati ve yardımseverliğin öğrencilerin meslek seçiminde ve uygulamalarında kendilerini iyi hissetmelerini sağlarken, hemşirelik mesleğini isteyerek seçen öğrencilerin de çalışma hayatında daha başarılı, mesleki memnuniyetlerinin daha yüksek olduğu belirtilmektedir.⁶ Yapılan bir çalışmada, hemşirelik bölümünü isteyerek seçen öğrencilerin daha fazla profesyonel değere sahip olduklarının bulunması da bu durumu desteklemektedir.⁷

Hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamalarda ihtiyaç duyduğu empati becerisi, eğitimle geliştirilebilir bir beceri olarak kabul edilmektedir.¹ Bu nedenle hemşirelik öğrencilerine, empati ve bileşenlerinden bahsedilmekte, profesyonel hemşirelik yetkinliklerini kazanarak mezun olmaları hedeflenmektedir.⁸ Konuyla ilgili yapılan bazı çalışmalarda, hemşirelik öğrencilerinin empati becerisi orta düzeyde bulunmuştur.^{9,10} Hemşirelik öğrencilerinin empati düzeylerinin değerlendirildiği bir çalışmada ise öğrencilerin kendi empati düzeylerini yüksek olarak algılayanların, sevecenlik, paylaşım, bilinçli farkındalık ve empati düzeyinin daha yüksek olduğu bulunmuştur.¹⁰

Hemşireler, hastalarla fiziksel ve psikolojik boyutta yakın iletişim içindeyken, hastaların hassas,

güçsüz, mahrem ve özel yönlerini görebilmekte, onların en kederli, umutsuzlarına tanık olabilmektedir.¹¹ Hemşirelik öğrencilerine bu karmaşık ve zorlayıcı ortamda eğitimleri sırasında, etik ilke ve kurallar çerçevesinde hasta mahremiyetini koruyarak uygulama yapabilme yetisi de kazandırılmalıdır.¹² Etik eğitimi kapsamında ele alınan önemli konulardan biri de hasta mahremiyeti konusudur.¹³

Mahremiyet gizlilik anlamına gelen, kişiye özel ve kişinin başkalarının bilinmesini istemediği her şeyi kapsamaktadır.¹³ Sağlık alanında mahremiyetin sağlanmasında, fiziksel, sosyal, psikolojik ve bilişsel boyutlarıyla göz önünde bulundurulması önem taşımaktadır.¹⁴

Mahremiyeti sürdürmek için gerçekleştirilen davranışlar, kişinin kendisi ve başkalarının mahremiyeti hakkındaki bilinç düzeyini göstermektedir.¹⁵ Hasta mahremiyetini korumak, kişilik hakları ve onurunun korunmasını kapsar ve bu hemşirelerin temel sorumluluğudur.¹⁶ Bu sorumluluğun ve farkındalığın kazandırılması amacıyla hemşirelik eğitimlerinin, ilk yıllardan itibaren hemşirelik mesleğinin etik kodları kapsamında hasta mahremiyeti ve etkili iletişim teknikleri konusunda gerekli eğitimler verilmektedir.¹⁴ Hemşirelikte etik eğitimi, öğrencilerin etik farkındalığını, ahlaki muhakeme yargısını ve etik karar verebilme becerisini geliştirdiği belirtilmektedir.¹⁷ Ayrıca bu eğitimlerin çalışan hemşirelere verilmesinin de mahremiyet bilincinde olumlu etkileri olduğu bildirilmektedir.¹⁸ Hemşirelerin, hasta mahremiyetine verdikleri önemin yüksek olduğunu bildiren çalışmalar da bulunmaktadır.^{16,18}

Bir çalışmada da hemşirelik öğrencilerinin önem verdikleri profesyonel değerlerin başında, hasta mahremiyetini sağlamak ve korumak olduğu belirlenmiştir.¹⁹

Ancak literatürde, mahremiyet kavramıyla ilgili çalışmaların azlığına dikkat çekilirken, yapılan çalışmaların genellikle mahremiyetin fiziksel boyutuna ve bedensel mahremiyetin korunmasına yönelik olduğu belirtilmektedir.^{16,18,20} Bu düşüncüyü destekler şekilde hastalarla yapılan bir çalışmada, fiziksel mahremiyetlerinin korunmasından memnun olduklarını, ancak sağlık çalışanlarının kişisel verilerinin gizliliğini sağladığından daha az emin oldukları bildirilmiştir.²¹

Bu sonuçlara göre mahremiyete saygı gösterilmemesi, hastalarda anksiyete ve stres seviyesinin yükselmesine, sağlık personeline karşı güven eksikliğine, saldırganlığa, sağlık öyküsünün gizli tutulmasına ve fizik muayenenin reddedilmesine neden olabilmektedir.¹⁸ Bu sonucun, hemşirelik eğitim programlarında etik konulara yer verilmesine rağmen öğrencilerin eğitime istenilen ölçüde aktif katılmaması, ders içerikleri ve değerlendirme yöntemlerinin çeşitlilik göstermesi ve teorikte öğrendikleri bilgileri kliniğe çıktıklarında uygulama becerilerine yansıtamadıklarından kaynaklı olabileceği belirtilmektedir.²² Bu nedenle sağlık personellerinin, insan duygularını tanıyan, empati kurabilen, sorunlara çözüm bulabilen kişiler olarak yetiştirilmeleri önemlidir.²³

Literatürde öğrencilerin hemşirelik bölümüne istemeyerek gelmelerinin, hastaya yeterli bakımı vermesini engelleyebileceği ve etik açıdan uygun olmayan davranışlara neden olabileceği belirtilmektedir.²⁴ Hemşirelik bölümünü isteyerek seçen öğrencilerin ise etik sorunlara yaklaşımlarının, diğerlerine göre daha gelişmiş olduğu bulunmuştur. Hemşirelik mesleğini sevmek, mesleğin değerlerinin ve etiğinin, temel kavramlarının eğitim sürecinde içselleştirilmesine ve etik duyarlılığın artmasına katkısı sağladığı düşünülmektedir.²⁵

Empati düzeyi yüksek olan hemşirelerin, etik karar verme yeteneğinin daha yüksek olmasının, klinik karar verme becerisi üzerindeki olumlu etkilerinden dolayı hasta gereksinimlerinin karşılanmasına da katkı sağladığı belirtilmektedir.²⁶ Bu görüşü destekleyecek şekilde, hemşirelik eğitiminde etik duyarlılığı etkileyen faktörlerden biri olan empati becerisi yüksek hemşirelerin, bireylerin gereksinimlerini kolayca saptayabildikleri ve hastaların kendilerini daha değerli hissettikleri bildirilmektedir.²⁴

Hemşirelik öğrencilerinin empatik eğilim ve becerilerinin incelendiği bir çalışmada, öğrencilerin yatak banyosu yapılan hastaların mahremiyetine gereken özenin gösterilmediğini ve bu durumun, hayasizet zedeleyici bir durum olarak tanımladıkları bildirilmiştir.²⁷ Yapılan bu çalışmada, öğrencilerin empati becerileri değerlendirilirken, hasta mahremiyeti konusundaki duyarlılıkları da göze çarpmaktadır. Benzer şekilde hemşirelik öğrencilerinin

karşılaştıkları etik sorunlar karşısında değer çatışmaları yaşadıklarını bildirmeleri, öğrencilerin ahlaki muhakeme ve eyleme geçme sürecinde etkili olan empati becerisini de kullandıklarını göstermektedir.¹⁸

Literatür incelendiğinde, mahremiyet ve empati düzeyinin birlikte ele alındığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin kendileri ve başkaları açısından mahremiyet bilinci düzeylerini ve empati beceri düzeyleriyle ilişkisini değerlendirmek için yapılmıştır.

Araştırma Soruları

1. Hemşirelik öğrencilerinin empati ile mahremiyet bilinci düzeyleri nasıldır?
2. Hemşirelik öğrencilerinin empati ile mahremiyet bilinci düzeylerinde hangi faktörler etkilidir?
3. Hemşirelik öğrencilerinin empati ile mahremiyet bilinci düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMANIN AMACI VE TİPİ

Araştırma, bir üniversitedeki hemşirelik öğrencilerinin empati düzeyleri ile mahremiyet bilinci düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla tanımlayıcı ilişki arayıcı türde yapılmıştır.

ARAŞTIRMANIN YERİ VE ZAMANI

Araştırma, 3 Şubat 2020-13 Mart 2020 tarihleri arasında Ege Bölgesi'nde yer alan bir devlet üniversitesi bünyesindeki hemşirelik öğrencilerinde yapılmıştır.

ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini, bir üniversitenin hemşirelik bölümünde öğrenim gören 1, 2, 3 ve 4. sınıf olmak üzere toplam 757 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş, evren üzerinden çalışılmıştır. Çalışmaya katılmayı kabul eden, anket formlarını eksiksiz dolduran 649 öğrenci araştırmaya dâhil edilmiştir. Evrenin %85,7'sine ulaşılmıştır.

Hemşirelik öğrencileri, hemşirelik tarihi ve deontoloji dersiyle kendini tanıma ve iletişim yöntemleri dersini almaktadır. Hemşirelik tarihi ve deontoloji, kendini tanıma ve iletişim yöntemleri derslerini, 1. sınıfın bahar yarıyılında haftada 2 saat teorik ders olarak almaktadırlar.

ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ

Araştırmada veri toplama araçlarından Mahremiyet Bilinci Ölçeği ve Temel Empati Ölçeği (TEÖ) kullanılabilmesi için yazarlarından e-posta ile izin alınmıştır. Araştırma için Pamukkale Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Çalışmalar Etik Kurulundan (22/01/2020 tarihli ve No:5763) ve araştırmanın yapılacağı kurumdan yazılı araştırma izni (30/01/2020 tarihli ve 8356 sayılı) alındıktan sonra araştırmaya başlanmıştır. Araştırma hakkında bilgilendirme yapılan ve çalışmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden sözel izin alınmıştır. Araştırma, Helsinki Deklarasyonu Prensipleri'ne uygun olarak yapılmıştır.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Veriler, Kişisel Bilgi Formu, Mahremiyet Bilinci Ölçeği ve TEÖ kullanılarak toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından literatür incelenerek hazırlanan formda, öğrenciye ilişkin tanıtıcı bilgiler, cinsiyet, okumuş olduğu sınıf, hemşirelik mesleğini seçme nedenleri, alınan etik eğitiminin, kendi empati düzeyi ve mahremiyet bilinci algısını yeterli bulma durumu, mezuniyet sonrası gelecek planlamasını belirlemeye yönelik sorulardan oluşmuştur.^{9,28,29}

Mahremiyet Bilinci Ölçeği: Japonya'da 2014 yılında Tabata ve Hirotsune tarafından mahremiyet bilincini ölçmeye yönelik geliştirilen ölçeğin, Türkçe geçerliği ve güvenilirliği 2019 yılında Öztürk ve ark. tarafından yapılmıştır.^{15,29} Ölçek, 11 maddeden ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutlarını, kendine ait mahremiyet bilinci/benliğin mahremiyetini sürdürmek için davranışlar (2, 4, 6, 10); başkaları için mahremiyet bilinci (1, 5, 8, 11); başkalarının mahremiyetini sürdürmek için davranışlar (3, 7, 9) oluşturmaktadır. Beşli Likert türünde 1=kesinlikle katılmıyorum, 2=katılmıyorum, 3=kararsızım, 4=katılıyorum, 5=kesinlikle katılıyorum şeklinde puanlanmaktadır. Ölçekte tersine puanlanan 8 madde (2, 4, 6, 10, 1, 5, 3, 7) bulunmaktadır. Ölçeğin toplam ve alt boyut puanlarının toplanıp, ortalaması alınarak hesaplama yapılmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 55, en düşük puan ise 11 olmakta birlikte puanların ortalaması 5'li Likert üzerinden değerlendirildiğinde 2,5 puan ve altı düşük,

2,5-3,5 arası orta, 3,5-5 puan arası yüksek mahremiyet bilinci olarak belirtilmektedir. Ölçekten alınan puan arttıkça, mahremiyet bilincinin olumlu yönde arttığı kabul edilmektedir. Yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda, ölçeğin yapısını oluşturan 3 boyutun varlığı doğrulandığı ve ölçeğin tümü için Cronbach alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı 0,77 olarak bulunduğu belirtilmiştir. "Kendine ait mahremiyet bilinci", "başkaları için mahremiyet bilinci" ve "başkalarının mahremiyetini sürdürmek için davranışlar" boyutları için Cronbach alfa katsayıları sırasıyla 0,73, 0,74 ve 0,70 olarak bulunmuştur.²⁹ Bu çalışmada iç yapı tutarlılık katsayısı olan Cronbach alfa değeri 0,86 olarak saptandı. Alt boyutlarının ise "Kendine Ait Mahremiyet Bilinci", "Başkaları İçin Mahremiyet Bilinci" ve "Başkalarının Mahremiyetini Sürdürmek İçin Davranışlar" boyutları için Cronbach alfa katsayıları sırasıyla 0,88, 0,82, 0,76 olarak bulunmuştur.

Temel Empati Ölçeği: Jolliffe ve Farrington tarafından 2006 yılında geliştirilen ölçeğin, Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Topçu ve ark. tarafından yapılmıştır.^{30,31} Toplam 20 maddesi bulunan ölçeğin 11 maddesi (1, 2, 4, 5, 7, 8, 11, 13, 15, 17, 18) duygusal empatiyi, 9 maddesi (3, 6, 9, 10, 12, 14, 16, 19 ve 20) bilişsel empatiyi değerlendirmektedir. Beşli Likert tipi (1=kesinlikle katılmıyorum, 2=katılmıyorum, 3=ne katılıyorum ne katılmıyorum, 4=katılıyorum, 5=kesinlikle katılıyorum) olarak değerlendirilen ölçeğin bilişsel empati alt boyutunda alınabilecek en düşük puan 9, en yüksek puan 45; duygusal empati alt boyutu için ise en düşük puan 11, en yüksek puan 55 puandır. Ölçeğin güvenilirlik için hesaplanan Cronbach alfa katsayıları yeterli (0,76-0,80 aralığında) olarak bulunmuştur.³¹ Bu çalışmada Cronbach alfa değeri 0,84 olarak saptanmıştır. Duygusal empati alt boyutu için Cronbach alfa katsayısı 0,76, bilişsel empati alt boyutu için 0,81 olarak bulunmuştur.

VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmanın amacı açıklandıktan sonra araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden sözel izin alınmış ve ders saatleri dışında yaklaşık 10-15 dk'lık sürede anket formlarının uygulaması tamamlanmıştır.

İSTATİSTİKSEL ANALİZ

Araştırma verileri, SPSS 21.0 programı ile değerlendirilmiştir. Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri ve konuya ilişkin düşüncelerini değerlendiren tanımlayıcı istatistiksel analizlerden (sayı, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma) faydalanılmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov analizi ve Skewness ± 1 , Kurtosis ± 2 değerlerine bakılarak değerlendirilmiştir.³² Normal dağılım gösteren 2'li grup karşılaştırmalarında student t-testi, normal dağılım göstermeyenlerde Mann-Whitney U testi yapılmıştır. İki den fazla grubun karşılaştırılmasında ise normal dağılıma uymayanlarda Kruskal-Wallis testi, normal dağılım gösterenlerde ANOVA analizi uygulanmıştır. Anlamlı fark bulunan gruplarda farka sebep olan grubu bulmak için "post hoc" analizinde Scheffe ve Games-Howell analizleri uygulanmıştır. Mahremiyet Bilinci Ölçeği puan ortalaması ile TEÖ puan ortalaması arasındaki ilişkiyi incelemek için korelasyon analizi yapılmıştır. Sonuçlar %95'lik güven aralığında, anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ düzeyinde değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması $20,49 \pm 1,44$, %81,0'ı kadın, %28,0'ı 2. sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin %50,2'si hemşirelik bölümünü atanma durumu nedeniyle seçtiğini, %54,4'ü almış olduğu etik eğitiminin yeterli olduğunu ve %57,5'i mezun olduktan sonra kesinlikle hemşire olarak çalışmak istediğini belirtmiştir (Tablo 1).

Öğrencilerin %73,8'i empati düzeyinin, %69,3'ü mahremiyet bilincinin çevresindeki diğer kişilerden daha yüksek olduğunu bildirmiştir (Tablo 2).

Mahremiyet Bilinci Ölçeği toplam puan ortalaması $3,43 \pm 0,40$, alt boyutları kendine ait mahremiyet bilinci $4,45 \pm 0,72$, başkaları için mahremiyet bilinci $3,09 \pm 0,50$ ve başkalarının mahremiyetini sürdürmek için davranışlar $2,52 \pm 0,62$ olarak bulunmuştur. Öğrencilerin TEÖ toplam puanı $60,22 \pm 6,59$, alt boyutları duygusal empati $30,64 \pm 4,94$, bilişsel empati $29,58 \pm 3,13$ olarak belirlenmiştir (Tablo 3).

Öğrencilerin bazı değişkenlerine göre TEÖ ve alt boyut puanları incelendiğinde, 3. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin duygusal empati alt boyut puanı

TABLO 1: Hemşirelik öğrencilerinin tanımlayıcı özellikleri ve eğitimleriyle ilgili bazı görüşleri.

Değişkenler	n (%)
Cinsiyet	
Kadın	526 (81,0)
Erkek	123 (19,0)
Sınıf	
1. sınıf	162 (25,0)
2. sınıf	182 (28,0)
3. sınıf	163 (25,1)
4. sınıf	142 (21,9)
Hemşirelik bölümü tercih sebebi	
Atanma durumu	326 (50,2)
Hemşirelik mesleğini isteme	137 (21,1)
Çevre önerisi	114 (17,6)
Sınav puanı uygunluğu	72 (11,1)
Alınan etik eğitiminin yeterliliğinin değerlendirilmesi	
Yeterli	353 (54,4)
Kararsızım	227 (35,0)
Yetersiz	69 (10,6)
Mezuniyet sonrası kariyer planlaması	
Kesinlikle, hemşire olarak çalışmak istiyorum	373 (57,5)
Başka seçenek olmadığından hemşire olarak çalışmak zorundayım	198 (30,5)
Hayır, hemşire olmak dışında başka planlarım var	78 (12,0)
Yaş: Ortalama \pm SS = $20,49 \pm 1,44$, minimum:18, maksimum:28	

SS: Standart sapma.

TABLO 2: Hemşirelik öğrencilerinin kendi empati ve mahremiyet düzeyini algılama durumu.

Değişkenler	n (%)
Çevreye göre empati düzeyi algısı	
Yüksek	479 (73,8)
Aynı	155 (23,9)
Düşük	15 (2,3)
Çevreye göre mahremiyet düzeyi algısı	
Yüksek	450 (69,3)
Aynı	194 (29,9)
Düşük	5 (0,8)

$33,09 \pm 5,54$ ve TEÖ puanının $63,12 \pm 7,47$ diğer sınıflardan daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p < 0,001$) (Tablo 4).

Hemşirelik bölümünü, çevre önerilerinden etkilenecek tercih ettiğini belirten öğrencilerin duygusal empati alt boyutu puanının $31,64 \pm 5,33$, diğer gruplardan daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p = 0,046$) (Tablo 4).

TABLO 3: Mahremiyet bilinci ve temel empati ölçeklerinin toplam ve alt boyut puan ortalamaları.

Mahremiyet bilinci ölçeği				
Alt boyutlar	Minimum	Maksimum	\bar{X}	SS
Kendine ait mahremiyet bilinci	1,00	5,00	4,45	0,72
Başkaları için mahremiyet bilinci	1,00	5,00	3,09	0,50
Başkalarının mahremiyetini sürdürmek için davranışlar	1,00	5,00	2,52	0,62
Mahremiyet Bilinci Ölçeği Toplam Puan ortalaması	1,00	5,00	3,43	0,40
Temel empati ölçeği				
Alt boyutlar	Minimum	Maksimum	\bar{X}	SS
Duygusal empati	16,00	45,00	30,64	4,94
Bilişsel empati	14,00	40,00	29,58	3,13
Temel empati ölçeği toplam	33,00	84,00	60,22	6,59

SS: Standart sapma.

Almış olduğu etik eğitiminin yeterli bulunduğunu belirten öğrencilerin, bilişsel empati puan ortalamasının daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p=0,005$). Mezun olduktan sonra kesinlikle hemşire olarak çalışmak istediğini belirten öğrencilerin bilişsel empati alt boyutunun puanı $29,83\pm 3,02$, diğer gruplara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p=0,047$) (Tablo 4).

Mahremiyet Bilinci Ölçeği ve alt boyut puan ortalamaları öğrencilerin cinsiyetine göre karşılaştırıldığında, kadın öğrencilerin kendine ait mahremiyet bilinci puan ortalaması $4,52\pm 0,65$ ($p<0,001$) ve mahremiyet bilinci toplam puan ortalaması $3,45\pm 0,36$ ($p=0,004$) daha yüksek bulunmuştur. Öğrencinin öğrenim gördüğü sınıfa göre başkaları için mahremiyet bilinci alt boyutunun, puan ortalamasının 3. sınıflarda diğer sınıflara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0,001$) (Tablo 5).

Hemşirelik bölümünü atanma durumu nedeniyle seçtiğini belirten öğrencilerin, kendine ait mahremiyet bilinci alt boyutunun puan ortalaması $4,53\pm 0,62$ diğer gruplara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p=0,004$). Almış olduğu etik eğitiminin yeterli bulan öğrencilerin, kendine ait mahremiyet bilinci alt boyut puan ortalamasının $4,53\pm 0,65$ daha yüksek olduğu ($p=0,001$), başkalarının mahremiyetini sürdürmek için davranışlar alt boyut puan ortalamasının $2,46\pm 0,60$ diğer gruplara göre daha düşük olduğu saptanmıştır ($p=0,023$) (Tablo 5).

Çevresine göre empati düzeyinin yüksek olduğunu belirten öğrencilerin, kendine ait mahremiyet bilinci alt boyut puan ortalaması $4,51\pm 0,68$, empati

düzeyinin düşük olduğunu belirten öğrencilerin puanından $3,65\pm 1,49$ daha yüksek bulunmuştur ($p<0,001$). Çevresine göre mahremiyet bilinci algısının daha yüksek olduğunu belirten öğrencilerin, kendine ait mahremiyet bilinci alt boyut puan ortalaması $4,50\pm 0,73$ diğer gruplara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,001$). Çevresine göre mahremiyet bilinci algısının düşük olduğunu belirten öğrencilerin, başkalarının mahremiyetini sürdürmek için davranışlar alt boyutu puan ortalaması $3,46\pm 0,50$ diğer gruplara göre daha yüksek bulunmuştur ($p=0,006$) (Tablo 5).

TEÖ toplam puanı ile Mahremiyet Bilinci Ölçeği puanı arasında ($p<0,001$) pozitif yönde ve düşük düzeyde ilişki bulunmuştur. Ölçeklerin, diğer ölçeğin alt boyutlarıyla arasındaki ilişki incelendiğinde, öğrencilerin Mahremiyet Bilinci Ölçeği toplam puan ortalaması ile duygusal empati ($p<0,001$) ve bilişsel empati puan ortalaması ($p=0,001$) arasında pozitif yönde ve zayıf bir ilişki saptanmıştır. TEÖ toplam puanı ile başkaları için mahremiyet bilinci alt boyutu ($p<0,001$) ve başkalarının mahremiyetini sürdürmek için davranışlar boyutu ile ($p=0,009$) pozitif yönde ve zayıf bir ilişki bulunmuştur (Tablo 6).

Her 2 ölçeğin alt boyutları arasındaki ilişkiye bakıldığında, öğrencilerin kendine ait mahremiyet bilinci alt boyutu puan ortalaması ile duygusal empati alt boyutu ($p=0,001$) arasında negatif yönde, bilişsel empati alt boyutuyla ($p<0,001$) pozitif yönde ve düşük düzeyde ilişki bulunmuştur. Başkaları için mahremiyet bilinci alt boyutu ile duygusal empati alt

TABLO 4: Hemşirelik öğrencilerinin bazı değişkenlere göre temel empati ölçeği ve alt boyutlarının puan ortalamalarının karşılaştırılması (n=649).

Değişkenler	Duygusal empati		p ve test değeri		Bilişsel empati		Temel empati ölçeği alt boyutları		Temel empati		p ve test değeri	
Cinsiyet												
Kadın	30,72±4,63		t=0,739		29,64±3,02		U=31135,00		60,36±6,21		t=0,960	
Erkek	30,29±6,11		F=18,423		29,33±3,57		Z=-0,653		59,62±8,03		F=8,489	
			p=0,461				p=0,514				p=0,338	
Sınıf												
1. sınıf	29,44±4,49		F=19,971		29,12±3,32		F=7,780		58,57±6,23		F=15,847	
2. sınıf	29,98±4,21		df=3		29,60±2,86		df=3		59,59±4,99		df=3	
3. sınıf	33,09±5,54		p=0,000*		30,02±3,07		p=0,051		63,12±7,47		p=0,000*	
4. sınıf	30,04±4,63		3>4-2-1**		29,56±3,27				59,60±6,76		3>4-2-1**	
Hemşirelik bölümü tercih sebebi												
Alanına durumu	30,31±4,94		F=2,682		29,73±2,93		F=2,481		60,04±6,34		F=0,963	
Hemşirelik mesleğini isteme	30,27±4,35		df=3		29,57±3,33		df=3		59,84±6,19		df=3	
Çevre önerisi	31,64±5,33		p=0,046*		29,50±2,93		p=0,479		61,14±7,03		p=0,410	
Sınav puanı uygunluğu	31,26±5,16		3>2**		29,05±3,87				60,31±7,71			
Etik eğitimi yeterlilik algısı												
Yeterli	30,58±5,10		F=0,764		29,92±2,89		F=10,548		60,51±6,52		F=0,929	
Kararsızım	30,51±4,77		df=2		29,23±3,37		df=2		59,75±6,71		df=2	
Yetersiz	31,33±4,65		p=0,466		28,98±3,36		p=0,005*		60,31±6,62		p=0,396	
							1>3**					
Mezuniyet sonrası gelecek planlaması												
Kesinlikle, evet	30,83±5,13		F=0,654		29,83±3,02		X ² =6,104		60,67±6,55		F=2,139	
Başka seçenek olmadıgından zorunluluk	30,43±4,35		df=2		29,33±3,20		df=2		59,77±6,27		df=2	
Hayır, başka planlar	30,28±5,43		p=0,520		28,98±3,38		p=0,047*		59,26±7,45		p=0,119	
							1>3**					
Çevreye göre empati düzeyi algısı												
Yüksek	30,59±4,99		F=0,229		29,77±3,15		F=10,535		60,36±6,59		F=0,479	
Aynı	30,73±4,70		df=2		29,18±2,95		df=2		59,91±6,41		df=2	
Düşük	31,40±6,00		p=0,795		27,73±3,69		p=0,005*		59,13±8,54		p=0,619	
							1>3**					
Çevreye göre mahremiyet düzeyi algısı												
Yüksek	30,48±4,96		F=2,129		29,60±3,24		F=1,047		60,09±6,64		F=1,491	
			df=2				df=2				df=2	
			p=0,120				p=0,592				p=0,226	

TABLO 5: Hemşirelik öğrencilerinin bazı değişkenlere göre mahremiyet bilinci ölçüğü ve alt boyutlarının puan ortalamalarının karşılaştırılması (n=649).

Değişkenler	Kendine ait mahremiyet bilinci		Mahremiyet bilinci ölçüğü alt boyutları		Başka ları için mahremiyet bilinci		Başka larının mahremiyetini sürdürmek için davranışlar		Mahremiyet bilinci	
	maahremiyet bilinci	p ve test değeri	maahremiyet bilinci	p ve test değeri	maahremiyet bilinci	p ve test değeri	maahremiyet bilinci	p ve test değeri	maahremiyet bilinci	p ve test değeri
Cinsiyet										
Kadın	4,52±0,65	U=23526,000	3,08±0,48	U=29667,000	2,51±0,60	U=32127,000	3,45±0,36	U=26955,500	3,45±0,36	U=26955,500
Erkek	4,16±0,90	Z=-4,871 p=0,000*	3,13±0,59	Z=-1,519 p=0,129	2,54±0,70	Z=-0,123 p=0,902	3,34±0,50	Z=-2,901 p=0,004*	3,34±0,50	Z=-2,901 p=0,004*
Sınıf										
1. sınıf	4,49±0,63	KW=2,919	3,05±0,47	KW=25,948	2,42±0,57	KW=4,712	3,40±0,35	KW=5,506	3,40±0,35	KW=5,506
2. sınıf	4,46±0,78	df=3	3,04±0,46	df=3	2,52±0,60	df=3	3,42±0,38	df=3	3,42±0,38	df=3
3. sınıf	4,44±0,66	p=0,404	3,24±0,49	p=0,000*	2,52±0,56	p=0,194	3,48±0,35	p=0,138	3,48±0,35	p=0,138
4. sınıf	4,42±0,80		3,01±0,57	3>1,2,4**	2,61±0,73		3,41±0,50		3,41±0,50	
Hemşirelik bölümü tercih sebebi										
Alanına durumu	4,53±0,62	KW=13,532	3,09±0,44	KW=4,521	2,50±0,53	KW=4,943	3,45±0,31	KW=2,909	3,45±0,31	KW=2,909
Hemşirelik mesleğini isteme	4,49±0,74	df=3	3,03±0,51	df=3	2,49±0,66	df=3	3,41±0,45	df=3	3,41±0,45	df=3
Çevre önerisi	4,32±0,81	p=0,004*	3,12±0,52	p=0,210	2,47±0,65	p=0,176	3,38±0,42	p=0,406	3,38±0,42	p=0,406
Sınav puanı uygulanlığı	4,24±0,87	1>4-2,3**	3,14±0,69		2,73±0,79		3,43±0,53		3,43±0,53	
Etik eğitimi yeterlilik algısı										
Yeterli	4,53±0,65	KW=15,080	3,10±0,49	KW=1,205	2,46±0,60	KW=7,543	3,44±0,36	KW=3,769	3,44±0,36	KW=3,769
Kararsızım	4,43±0,74	df=2	3,07±0,50	df=2	2,59±0,61	df=2	3,43±0,42	df=2	3,43±0,42	df=2
Yetersiz	4,14±0,87	p=0,001** 1>2>3	3,10±0,56	p=0,547	2,55±0,70	p=0,023** 2>3-1	3,33±0,47	p=0,152	3,33±0,47	p=0,152
Mezuniyet sonrası gelecek planlaması										
Kesinlikle, evet	4,49±0,69	KW=3,564	3,09±0,49	KW=0,457	2,47±0,59	KW=5,282	3,43±0,38	KW=0,111	3,43±0,38	KW=0,111
Başka seçenek olmadığında zorunluluk	4,39±0,74	df=2	3,09±0,48	df=2	2,60±0,64	df=2	3,43±0,38	df=2	3,43±0,38	df=2
Hayır, başka planlar	4,45±0,78	p=0,168	3,07±0,61	p=,796	2,53±0,68	p=0,071	3,43±0,49	p=0,946	3,43±0,49	p=0,946
Çevreye göre empati düzeyi algısı										
Yüksek	4,51±0,68	KW=19,600	3,09±0,49	KW=0,464	2,49±0,60	KW=2,009	3,44±0,37	KW=5,446	3,44±0,37	KW=5,446
Aynı	4,35±0,66	df=2	3,10±0,49	df=2	2,58±0,65	df=2	3,41±0,38	df=2	3,41±0,38	df=2
Düşük	3,65±1,49	p=0,000* 1>2>3	2,96±0,88	p=0,793	2,62±0,82	p=0,946	3,12±0,87	p=0,366	3,12±0,87	p=0,366
Çevreye göre mahremiyet düzeyi algısı										
Yüksek	4,50±0,73	KW=23,510	3,08±0,49	KW=0,785	2,51±0,61	KW=10,100	3,44±0,39	KW=2,310	3,44±0,39	KW=2,310
Aynı	4,36±0,64	df=2	3,11±0,52	df=2	2,52±0,63	df=2	3,40±0,40	df=2	3,40±0,40	df=2
Düşük	3,50±1,36	p=0,000* 1>2**	3,25±0,68	p=0,675	3,46±0,50	p=0,006* 3>1,2**	3,40±0,68	p=0,315	3,40±0,68	p=0,315

TABLO 6: Mahremiyet bilinci ölçeği ve temel empati ölçeği puan ortalamaları arasındaki ilişki (n=649).

		Mahremiyet bilinci ölçeği alt boyutları			Toplam ölçek puanları	
		Kendine ait mahremiyet bilinci	Başkaları için mahremiyet bilinci	Başkalarının mahremiyetini sürdürmek için davranışlar	Mahremiyet bilinci ölçeği toplam puanı	Temel empati ölçeği toplam puanı
Duygusal empati	r değeri	-0,125**	0,235**	0,176**	0,156**	0,881**
	p değeri	0,001	0,000	0,000	0,000	0,000
Bilişsel empati	r değeri	0,166**	0,112**	-0,055	0,134**	0,619**
	p değeri	0,000	0,004	0,160	0,001	0,000
Temel empati ölçeği toplam puanı	r değeri	-0,015	0,221**	0,102**	0,174**	1
	p değeri	0,696	0,000	0,009	0,000	-
Mahremiyet bilinci ölçeği toplam puanı	r değeri	0,583**	0,683**	0,371**	1	0,174**
	p değeri	0,000	0,000	0,000	-	0,000

*r: korelasyon katsayısı, **p<0,01.

boyutu ($p<0,001$) ve bilişsel empati alt boyutu ($p=0,004$) arasında pozitif yönde, düşük düzeyde ilişki bulunmuştur. Başkalarının mahremiyetini sürdürmek için davranışlar alt boyutu ile duygusal empati alt boyutu arasında ($p<0,001$) pozitif ve zayıf ilişki saptanmıştır (Tablo 6).

TARTIŞMA

Sağlık hizmeti alanında çalışanların özellikle hemşirelerin, hasta haklarının savunuculuğunu yapabilmesi için etik sorumluluk anlayışına sahip olmaları, iletişim becerilerini etkin olarak kullanabilmeleri gerekmektedir.³³ Hemşirelik öğrencilerinin mesleki değerlere bakış açısının değerlendirildiği bir çalışmada, öğrencilerin hastaların gizliliğini korumayı en önemli değerlerden biri olarak kabul ettiği bildirilmektedir.³⁴

Çalışmada öğrencilerin hemşirelik bölümünü tercih sebebi olarak %50,2'si atanma durumunu belirtirken, %21,1'i mesleği istediği için seçtiğini belirtmiştir. Bu sonuçlara benzer olarak bir çalışmada da hemşirelik öğrencilerinin %66,3'ü atanma durumu ve %17,4'ü mesleği sevdiği için seçtiğini bildirmişlerdir.²⁵

Bu çalışmada aldığı etik eğitimini yeterli bulan, mezuniyet sonrası hemşire olarak çalışmak isteyen ve çevresine göre empati düzeyini yüksek olarak algılayan öğrencilerin bilişsel empati düzeyi, diğer gruplara göre daha yüksek bulunmuştur. Hemşirelik öğrencileriyle yapılan başka bir çalışmada da empati

becerisini iyi olarak bildiren öğrencilerin, empati düzeyi daha yüksek bulunmuştur.¹⁰ Bu durum, öğrencilerin etik eğitimden faydalanabilme düzeyi ve hemşireliğe bakış açısının bilişsel empati düzeyleri üzerinde etkili olabileceğini düşündürmektedir.

Araştırma sonucunda hemşirelik öğrencilerinin Mahremiyet Bilinci Ölçeği toplam puan ortalaması orta düzeyde, kendine ait mahremiyet bilinci alt boyutunda yüksek düzeyde, başkaları için mahremiyet bilinci alt boyutunda orta düzeyde, başkalarının mahremiyetini sürdürmek için davranışlar alt boyutunda ise düşük olarak bulunmuştur. Cerrahi hemşirelerinde mahremiyet bilincinin incelendiği bir çalışmada da benzer şekilde en yüksek puan, kendilerine ait mahremiyet bilinci alt boyut ortalamasında, en düşük puan ortalaması başkalarının mahremiyetini sürdürmek için davranışlar alt boyutunda olduğu bulunmuştur.²⁰ Hemşirelik öğrencilerinde yapılan bir çalışmada da hasta mahremiyetine yüksek düzeyde önem verdikleri bulunmuştur.²⁸ Araştırma sonucuna göre hemşirelik öğrencilerinin kendilerine ait mahremiyet bilinci yüksek düzeyde iken, başkalarının mahremiyetini sürdürmek için davranış geliştirme bilincinin diğer boyutlara göre daha düşük olması, empati düzeyinin orta düzeyde olmasıyla ilişkili olabileceğini düşündürmektedir.

Bu çalışmada aldığı etik eğitimini yeterli bulan öğrencilerin, kendine ait mahremiyet bilinci yüksek düzeyde iken, başkalarının mahremiyetini sürdürmek için davranışlar puanı diğer gruplardan düşük çık-

mıştır. Başka bir çalışmada ise öğrencilerin klinikte yaşanan etik sorunlara yaklaşımlarının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.²⁵ Bu sonuç, öğrencilerin yaklaşık yarısının aldığı etik eğitimini yeterli bulmasından ve mahremiyet kavramının karşısındaki bireyin bakış açısıyla değerlendirmede yetersizliklerden kaynaklanabileceğini düşündürmektedir.

Araştırmada kadın öğrencilerin, kendilerine ait mahremiyet bilinci düzeyi ve toplam mahremiyet bilinci düzeyi erkek öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Literatür incelendiğinde mahremiyet algısının cinsiyet faktöründen etkilenmediğini bildiren çalışmalar da mevcuttur.^{18,28} Çalışmada kadın öğrencilerin, kendilerine ait mahremiyet bilincinin daha yüksek çıkması, aile içi süreçten başlayarak kız çocuklarına verilen mahremiyet eğitimi, yaşadığı sosyal çevrede üstlendikleri rol ve sorumluluklar ve kültürel değerler çerçevesinde oluşturmuş olduğu bireysel değerlerinden etkilendiğini düşündürmektedir.

Araştırmada çevresine göre mahremiyet ve empati düzeyinin daha yüksek olduğunu belirten öğrencilerin, kendine ait mahremiyet bilincinin de daha yüksek olması, öğrencilerin algıladığı empati düzeyini, kendi mahremiyeti ile ilişkilendirdiğini düşündürmektedir. Aksine mahremiyet bilincinin çevresine göre düşük olduğunu belirten öğrencilerin, başkalarının mahremiyetini sürdürmek için davranışlar puanının daha yüksek çıkmış olması dikkat çekmektedir.

Araştırmada 3. sınıf öğrencilerinin başkaları için mahremiyet bilincinin, duygusal empati ve genel empati düzeyinin daha yüksek çıkması, çalışmanın yapıldığı süreçte öğrencilerin ruh sağlığı ve halk sağlığı gibi iletişim ve empati becerisinin yoğun olarak vurgulandığı dersleri almalarından etkilenebilecekleri düşünülmektedir. Ayrıca 3. Sınıf öğrencileri, hemşireliğin temel diğer ana derslerini de önceki dönemlerde görmüş olmaları da insana daha bütüncül yaklaşımlarına katkı sağlamış olabilir. Hemşirelik öğrencileri gözüyle klinik alanda etik sorunların incelendiği bir çalışmada, 3. sınıf öğrencilerinin klinikte hasta mahremiyetine yeterli önemin verilmediğini, sadece mahremiyet kavramı bağlamında hasta ziyaretleri sırasında hastaların üzerlerinin örtüldüğünü belirtmişlerdir.³⁵

Araştırma sonucunda, empati düzeyi ile mahremiyet bilinci arasında zayıf bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu sonuç, empati düzeyi yüksek olan öğrencinin mahremiyet bilincini sürdürecektir davranışlarını, hemşirelik bakımı uygulamalarında daha etkin bir şekilde gerçekleştirebileceğini düşündürmektedir.

SONUÇ

Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin mahremiyet bilinci ve empati düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılmıştır. Öğrencilerin empati düzeyleri arttıkça, başkalarının mahremiyetini sürdürecektir davranışları geliştirme bilinci düzeylerinin de arttığı bulunmuştur. Bu sonuç, eğitimle geliştirilebilen bir beceri olan empatinin, hemşirelik öğrencilerinin mahremiyet bilinci gelişimine olumlu etkisi olduğunu göstermektedir. Böylece bakım verdiği hastayı doğru şekilde anlayabilen, duyabilen, empati becerisini daha aktif kullanabilen, bireylerin mahremiyet hakkını daha bilinçli şekilde koruyabilen, hasta savunucu rolünü etkin olarak gerçekleştirebilen hemşirelerin yetiştirilmesine de katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu amaçla hemşirelik eğitim programlarında mahremiyet ve empati kavramlarına yönelik bilinç, tutum ve davranışları arttırmaya yönelik çalışmaların yapılması önerilmektedir. Hemşirelik eğitiminde öğrencilerin iletişim becerilerinden biri olan empati yeteneğini değerlendirecek ve mahremiyet bilincini geliştirecek farklı teknikler kullanılarak eğitim içerikleri zenginleştirilebilir. Ayrıca bu tekniklerin (örneğin vaka analizleri, psikodrama, rol play olarak yapılan konuşmalar, deneyim öyküleri, tartışmalar, ödev, soru-cevap oturumları ve simüle hasta kullanılması) etkinlikleri değerlendirilebilir. Farklı eğitim tekniklerinin bir araya getirilerek (örneğin simüle hasta, senaryo temelli simülasyon), öğrencinin empati yeteneğini kullanarak başkaları için mahremiyet kavramının ne anlama geldiğini anlamasının kolaylaşacağı düşünülmektedir.

Öğrencilerin hemşirelik bölümünü tercih sebebi, mezuniyet sonrası kariyer planlaması gibi durumların hemşirelik bakımının kalitesini etkileyen empati ve mahremiyet bilinci üzerinde etkili olabildiği belirlenmiştir. Bu nedenle öğrencilerin, eğitim sürecinin başından itibaren mesleğe bakış açısını etkileyen fak-

törler açısından takip edilmesi ve değerlendirilmesi önerilmektedir. Özellikle hemşirelik mesleğine uyumu kolaylaştıracak oryantasyon programları, klinikte yaşadığı duygu ve düşüncelerini paylaşabilme fırsatı sunacak ortamların oluşturulması, bu sürece katkı sağlayabilir.

Ayrıca hemşirelik öğrencilerinin, kendi empati ve mahremiyet bilincini değerlendirirken hangi kavramları göz önünde bulundurduğunu belirlemek için farklı çalışmalar yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma

ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Özge Buldan, Sümeyye Arslan; **Tasarım:** Özge Buldan, Sümeyye Arslan; **Denetleme/Danışmanlık:** Özge Buldan, Sümeyye Arslan; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Özge Buldan; **Analiz ve/veya Yorum:** Özge Buldan, Sümeyye Arslan; **Kaynak Taraması:** Özge Buldan, Sümeyye Arslan; **Makalenin Yazımı:** Özge Buldan, Sümeyye Arslan; **Eleştirel İnceleme:** Özge Buldan, Sümeyye Arslan; **Kaynaklar ve Fon Sağlama:** Özge Buldan, Sümeyye Arslan.

KAYNAKLAR

1. Uncu F, Açık Y, Devenci SE, Çelebi E, Oğuzöncü AF, Ulaş B. Sağlık yüksekokulunda öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin empatik eğilim ve empatik beceri düzeylerinin belirlenmesi. [Determining of empathic tendencies and empathic skill levels of the nursing students studying in health college]. Yıldırım Beyazıt University Faculty of Health Sciences Nursing E-Journal. 2015;3(3):1-8. [\[Link\]](#)
2. Akgün Şahin Z, Funda Kardaş Özdemir F. Hemşirelerin iletişim ve empati beceri düzeylerinin belirlenmesi. [Determination of communication and empathy skill levels of nurses]. JAREN. 2015;1(1):1-7. [\[Link\]](#)
3. Dökmen Ü. [Empati]. Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empati. 32. Baskı. İstanbul: Sistem Yayıncılık; 2005. p.135-70.
4. Koç Z, Sağlam Z, Şenol M. Patient satisfaction with the nursing care in hospital. Türkiye Klinikleri J Med Sci. 2011;31(3):629-40. [\[Crossref\]](#)
5. Ağaçıken S, Aydoğan A. Hemşirelerde empatik beceri ve etik duyarlılık ilişkisi. [Empathic skills and ethical sensitivity relationship in nurses]. GÜSB. 2017;6(2):122-9. [\[Link\]](#)
6. Türk G, Adana F, Erol F, Çevik Akyıl R, Taşkıran N. Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçme nedenleri ile bakım davranışları algısı. [The reasons for choosing the career of the nursing students and their perceptions of care behaviours]. GÜSB. 2018;7(3):1-10. [\[Link\]](#)
7. Donmez RO, Ozsoy S. Factors influencing development of professional values among nursing students. Pak J Med Sci. 2016;32(4):988-93. [\[PubMed\]](#) [\[PMC\]](#)
8. Kılınc M, Uludağ A. Sağlık çalışanlarının empatik eğilim düzeyinin saldırgan davranış düzeyleri ile ilişkisi. [The relationship between aggressive behavior and empathic tendency levels of health workers]. Gaziantep University Journal of Social Sciences. 2017;16(3):809-25. [\[Crossref\]](#)
9. Turan N, Kaya H, Özşaban A, Özdemir Aydın G, Özçelik K, Güneş E. Hemşirelik öğrencilerinin empati ve tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. [Investigation of the relationship between empathy and burnout levels of nursing students]. Florence Nightingale J Nurs. 2019;27(2):119-32. [\[Crossref\]](#)
10. Özdelikara A, Babur S. Hemşirelik öğrencilerinin merhamet düzeyi ve empatik eğilim ilişkisi. [Determination of compassion levels and empathic tendency of nursing students]. ACU Sağlık Bil Derg. 2020;11(2):342-9. [\[Crossref\]](#)
11. Dinç L. Hemşirelik hizmetlerinde etik yükümlülükler. [Ethical responsibilities in nursing services]. Hacettepe Medical Journal. 2009;40(2):113-9. [\[Link\]](#)
12. Woods M, Rodgers V, Towers A, La Grow S. Researching moral distress among New Zealand nurses: a national survey. Nurs Ethics. 2015;22(1):117-30. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
13. Alan S, Erbay H. Tıp Etiği Açısından ambulans hizmetlerinde hasta mahremiyeti. [Patient privacy and confidentiality in the ambulance services from the perspective of medical ethics]. JAEM. 2011;10:33-8. [\[Crossref\]](#)
14. Candan M, Bilgili N. Hemşire ve ebelerin hasta mahremiyetine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. [Evaluating the views of nurses and midwives regarding patient privacy]. Gazi Journal of Health Sciences. 2018;3(3):34-43. [\[Link\]](#)
15. Tabata N, Hirotsune, Sato H. Development of the privacy consciousness scale (PCS). Japanese Journal of Personality. 2014;23(1):49-52. [\[Crossref\]](#)
16. Öztürk H, Özçelik SK, Bahçecik N. Hemşirelerin hasta mahremiyetine özen gösterme durumu. [Taking pains over patient privacy by nurses]. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 2014;30(3):19-31. [\[Link\]](#)
17. Trobec I, Starcic AI. Developing nursing ethical competences online versus in the traditional classroom. Nurs Ethics. 2015;22(3):352-66. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
18. Aktan GG, Eşer İ, Kocaçal E. Hemşirelerin hasta mahremiyetini koruma ve sürdürme durumları ile etkileyen faktörler. [The status of nurses' protecting and maintaining patient privacy and affecting factors]. HEAD. 2019;16(4):301-5. [\[Link\]](#)

19. Nelwati, Abdullah KL, Chong MC. Factors influencing professional values among Indonesian undergraduate nursing students. *Nurse Educ Pract.* 2019;41:102648. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]
20. Eti Aslan F, Çınar F, Es M. Cerrahi hemşirelerinin mahremiyet bilinçlerinin incelenmesi. [Investigation of the privacy consciousness of surgical nurses]. *Kocaeli Med J.* 2019;8(3):95-103. [[Crossref](#)]
21. Akyüz E, Erdemir F. Surgical patients' and nurses' opinions and expectations about privacy in care. *Nurs Ethics.* 2013;20(6):660-71. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]
22. Görgülü RS, Dinç L. Ethics in Turkish nursing education programs. *Nurs Ethics.* 2007;14(6):741-52. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]
23. Elkin N, Karadağlı F, Barut AY. Sağlık bilimleri yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri düzeyleri ve ilişkili değişkenlerin belirlenmesi. [Determining the levels of communication skills and relevant variables in the students of college of health sciences]. *Mersin Univ Journal of Health Sciences.* 2016;9(2):70-80. [[Link](#)]
24. Pedersen B, Sivonen K. The impact of clinical encounters on student nurses' ethical caring. *Nurs Ethics.* 2012;19(6):838-48. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]
25. Özgönül ML, Kırca N, Bademli K. Hemşirelik öğrencilerinin etik sorunlara yaklaşım durumlarının belirlenmesi. [Determination of nursing students' approaches to ethical problems]. *Medical Education World.* 2020;19(59):18-28. [[Link](#)]
26. Deshpande, SP, Joseph, J. Impact of emotional intelligence, ethical climate, and behavior of peers on ethical behavior of nurses. *J Bus Ethics.* 2009;85(3):403-10. [[Crossref](#)]
27. Papastavrou E, Efstathiou G, Andreou C. Nursing students' perceptions of patient dignity. *Nurs Ethics.* 2016;23(1):92-103. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]
28. Kızılıcak Özkan K, Eyi S, Mayda Z. Hemşirelik öğrencilerinin hasta mahremiyetini korumaya yönelik davranışlarının belirlenmesi. [Determination of nursing students behavior about protecting patient privacy]. *Journal of İnönü University Health Services Vocational School.* 2020;8(2):312-20. [[Crossref](#)]
29. Öztürk D, Eyüboğlu G, Baykara, ZG. Mahremiyet bilinci ölçeği: Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. [Privacy consciousness scale: Turkish validity and reliability study]. *Türkiye Klinikleri J Med Ethics.* 2019;27(1):57-64. [[Crossref](#)]
30. Jolliffe D, Farrington DP. Development and validation of the basic empathy scale. *J Adolesc.* 2006;29(4):589-611. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]
31. Topçu Ç, Baker ÖE, Aydın YÇ. Temel empati ölçeği Türkçe uyarlaması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. [Turkish adaptation of basic empathy scale: validity and reliability study]. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal.* 2010;4(34):174-82. [[Link](#)]
32. Seçer İ. [Verilerin Betimlenmesi ve Analize Uygunluğunun Gözden Geçirilmesi]. SPSS ve LISREL ile Pratik Veri Analizi: Analiz ve Raporlaştırma. 3. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık; 2017. p.29-34. [[Link](#)]
33. Aydın Er R, Ersoy N, Celik S. The nursing students' views about the patient's rights at the west black Sea Universities in Turkey. *Nurs Midwifery Stud.* 2014;3(4):e19136. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)] [[PMC](#)]
34. Parvan K, Hosseini F, Zamanzadeh V. Professional values from nursing students' perspective in Tabriz University of Medical Sciences: a pilot study. *IJN.* 2012;25(76):28-41. [[Link](#)]
35. Akın Korhan E, Ceylan B, Üstün Ç, Kırşan M. Hemşirelik öğrencileri gözüyle klinik alanda etik sorunlar. [Ethical problems in the clinical setting from the perspective of nursing students]. *Ege Journal of Medicine.* 2018;57(2):75-81. [[Crossref](#)]